

PASTÝŘSKÝ LIST

biskupa Jaroslava Škarvady

k jubilejnímu roku metodějskému 1985

Drazí přátelé,

Naše Evropa slaví v roce 1985 významné jubileum. 6. dubna to bude jedenáct set let, co na moravském Velehradě zemřel slovanský věrozvěst sv. Metoděj, kterého spolu s jeho bratrem Cyrilem postavil Svätý Otec Jan Pavel II. po bok patriarchovi západního mnišství, sv. Benediktovi, jako patrona Evropy.

Jan Pavel II. si přeje, aby se Evropa naučila opět dýchat oběma plícemi, jak jednou řekl, západní i východní. Aby si uvědomila, že její hranice nevytvořila konference na Jaltě, nýbrž křesťanská kultura, která spojuje národy Západu i Východu, národy, mezi nimiž zaujímají místo ne poslední (co do počtu dokonce první) i Slované. A že u kolébky této slovanské kultury stojí geniální Soluňané Konstantin (mnišským jménem Cyril) a Metoděj, kteří začali své dílo právě na území naší vlasti.

Účelem tohoto listu není oprašovat historické skutečnosti, které by měl každý vzdělaný Moravan a Čech dobře znát, k tomu se snad naskytne v tomto jubilejním roce jiné příležitosti. (Na prahu roku) 1985 je spíš vhodné si připomenout, co toto jubileum pro nás znamená a v jakém duchu bychom je měli prožívat.

Co pro nás znamená? - Do jisté míry všechno. Nikdo z nás by přece nebyl tím, čím je, kdyby nebyl měl svého konkrétního otce a svou konkrétní matku, kdyby nebyl vyrostl ve své rodině, ve své obci, ve svém kulturním prostředí, ve svém domově. To, co platí o jedinci, platí nějakým způsobem i o národu. I náš národ má svůj domov, prostředí, které mu umožňuje být sebou samým. A tímto prostředím je nejen vlastní území, nýbrž ještě více vlastní dějiny a kultura. Jsme přece i za hranicemi Čech, protože jsme vyrostli ze společných duchovních kořenů, protože nás spojuje stejná řeč, protože jsme asimilovali stejnou kulturu. A jdeme-li nazpět, hledáme-li začátek, z něhož to všechno vzešlo, pak dojdeme k dílu soluňských bratří. To platí o katolících i evangelících, o věřících i nevěřících, to spojuje všechny Čechy. A v jistém smyslu všechny Slovany. Naše kultura, z níž ještě dnes všichni žijeme, začla tehdy, když filosof Konstantin překládal do staroslověnštiny evangelium sv. Jana, když pro nás vytvářel první abecedu, když pro hlásku "a" vybíral znak latinského kříže.

Ta volba evangelia sv. Jana i to "a" značené dvěma čárkami protínajícími se v úhlu 90 stupňů nebylo ovšem něčím náhodným. Janovo evangelium bylo pro naše věrozvěsty zdrojem nejhlubší moudrosti a kříž byl symbolem kultury, kterou položili do základu naší národní existence. Jim nešlo o písmo s malým "p", nýbrž o Písmo svaté, o zapsání radostné zvěsti evangelia. Oni přišli našim předkům oznámit, že člověk není pouhou změť atomů, nýbrž

partnerem Boží lásky. Že není hříčkou náhody, nýbrž že je tvorem povoláním ke svobodě, a proto i k odpovědnosti. Že jeho cílem není umírání, nýbrž účast na Životě nekonečného poznávání a lásky. Že proto není třískou, na které nezáleží při kácení lesa, nýbrž někým, kdo má nezadatelná práva daná mu samým Bohem: "Cokoliv jste učinili jednomu z mých posledních bratří, to jste učinili mně." (Mt 25,40) Proto svatí Cyril a Metoděj, brzy po překladu Písma, dali našim předkům i první zákoník, základ právního řádu, který měl řídit vztahy v nově ustaveném křesťanském společenství, které se právě tím stávalo národem.

Toto sémě křesťanské kultury se u nás ujalo a prospívalo. Nebyl to samozřejmě růst vždy stejný. Naše písemnictví, nejprve slovanské, pak latinské a nakonec české, zná doby slávy i úpadku. I právní řád byl vystaven různým náporům, jak u národa, žijícího mezi navzájem se potírajícími politickými celky není ani jinak myslitelné. Ale od dob sv. Cyrila a Metoděje patříme k národům, které spoluutvářejí kulturu Evropy. Od těch dob máme svou historii. Od těch dob se už nikdy nestalo, že by v naší vlasti chyběli lidé zběhlí v písmu, od těch dob tu byl vždy někdo, kdo měl odvahu volat třeba i vůči zpupným panovníkům: "Nezabiješ!", "Nebudeš utlačovat své bližní!", "Nezcizoložíš!", ovšem rovněž: "V jednoho Boha věřiti budeš!", "Pomni, abys den sváteční světil!", "Cti svého otce i svou matku!" Od té doby se u nás vždy vyskytovali i lidé pevného charakteru, kteří pro věrnost svému svědomí dovedli obětovat i svůj život. Byli totiž přesvědčeni, že člověk

nežije jen chlebem, že existují hodnoty cennější než pozemský život, že věrnost poznané pravdě je důležitější než kupa peněz.

Slavit jubilejní rok 1985 znamená tedy zamyslet se nad tímto počátkem, nad těmito kořeny našeho národního bytí. Znamená to ohledat kmen, který z těch kořenů vyrostl, prořezat větve jeho koruny, očistit je od všeho, co není ryzí, co je nakažené, co je nahnilé.

Začít musíme samozřejmě ne od jiných - to by bylo příliš laciné a zároveň i neúčinné - nýbrž od sebe. Svatý Cyril a Metoděj nám přinesli víru. Žiji skutečně z víry? Nedělám si z ní jen ideologickou legitimaci, kterou mávám, abych získal možnost pohrdavě odsuzovat druhé? Uznávám Boha za jediného Pána, evangelium za poslední kritérium a prikázání lásky za nejzákladnější normu svého počínání? Jsem, jak říká Písmo, synem či dcerou naděje? Posuzuji vše, co se mi v životě přihází, v perspektivě setkání se vzkříšeným Kristem, žiji v radostném očekávání jeho příchodu? Jsem zakořeněný v lásce? Vyhlásil jsem rozhodný boj svému sobectví, dovedu myslit na druhé, dovedu se pro ně obětovat, dovedu se pro ně něčeho - Pán Ježíš říká i svého života! - zříkat? Dovedu druhým ze srdce odpouštět?

Svatý Cyril a Metoděj nám přišli zvěstovat, že naše planeta není vyhaslou hvězdou ve vesmíru, nýbrž místem, kde se rodí Boží království, společenství Božích dětí. Žiji vůči Bohu ve vztahu dítěte, dovedu se na něho obracet slovy "Otče náš", dovedu s ním rozmlouvat, žít v jeho přítomnosti? Číst a vstřebávat

Boží slovo zapsané v Písmu svatém, reagovat na ně svou chválou, láskou, vděčností, zahanbením, úzkostí, prosbou o pomoc, touhou po nápravě, vnitřním obrácením, návratem do Božího náručí? Kolik času věnuji modlitbě?

Naši věrozvěstové byli kněžími, svatý Metoděj naším prvním biskupem. Díky tomu se začla sloužit v naší vlasti mše svatá, začla tam být zpřítomňována oběť kalvarská. Naši předkové se začli zapojovat do proudu lásky, s kterou se náš Spasitel odevzdal Otci na kříži, stávali se účastnými jeho spásy. Jak si vážím toho, že mám i já přístup k této spásonosné oběti? Jak odpovídám na gesto Kristova přátelství, s kterým ke mně přichází v eucharistii a ostatních svátostech?

Kdo není křesťan, nemůže samozřejmě pochopit, o čem je tu řeč a nikdo mu to nemůže mít za zlé. To ho ovšem ještě neopravňuje k tomu, aby tím kvůli tomu pohrdal. Jde přece o společné dědictví nás všech, o něco, z čeho náš národ už po jedenáct století žije. Proto by měl každý Čech považovat za svou povinnost se s tímto dědictvím poctivě seznámit, a teprve potom k němu zaujmout postoj, ne předpojatý, nýbrž odpovědný.

V roce 1985 budou pořádány různé poutě, symposia a zájezdy: v Ellwangen, v Římě, v Londýně, v Mohuči, ve Frankfurtu, naši krajané ze Švýcarska chtějí dokonce putovat i do Soluně. Křesťanská Evropa oslaví své patrony slavnou poutí, která vyvrcholí papežskou bohoslužbou na náměstí sv. Petra v Římě 13. října. Všichni jsou zváni se těchto oslav účastnit, každý podle svých možností. Hlavní ovšem je,

abychom tento jubilejní rok prožili v hluboké vděčnosti za dar víry, které se nám prostřednictvím solunských bratří dostalo.

Když se před sto lety slavilo metodějské milénium, vydali k němu pastýřské listy biskupové jak moravští tak čeští. Jako nás povzbudil Jan Pavel II. prohlášením našich věrozvěstů za patrony Evropy, tak vzbudil zájem o dílo solunských bratří i tehdejší papež Lev XIII. svou encyklikou "Grande munus". Situace nebyla tenkrát pro církev nijak snadná, v určitém smyslu by se dalo říci, že byla horší než dnes. Tenkrát se totiž v naší vlasti právě rozpoutávala vlna proticírkevní nenávisti, jejíž poslední dozvuky dnes zakoušíme. "Za dnů našich," psali tenkrát biskupové církevní provincie české, "pokouší se nové pohanství prostředky starými i novými k nám vniknout. Nuže, prostě s námi svaté apoštoly Cyrila a Metoděje, aby u trůnu Boha Nejvyššího na nás pomněli, za nás orodovali, aby nebylo vyrváno jejich svaté dědictví, víra křesťanská, mrav křesťanský, vzdělanost křesťanská." (Pastýřský list z 22. 2. 1885) Brněnský biskup F. S. Bauer pak prosil Boha, "aby jako milosrdenství s námi učinil v tisíciletí minulém, učinil tak i v nastávajícím, aby potomky naše ve víře a lásce své zachoval a pro hříchy naše a zavládající u víře vlažnost a netečnost odnětím klenotu toho netrestal" (Pastýřský list z 25. 12. 1884). Té smutné zkušenosti, které se tehdejší biskupové obávali, jsme bohužel ušetřeni nebyli. Ale snad i díky jejich modlitbám tato zkušenost nebyla marná. Dnes si může už každý sám ověřit, jak se žije

ve státě, který zapřel Boha. Dnes už nikdo nemůže nevidět tuto "hanbu naší doby", jak nazývá "svobody" ateistických režimů nedávný dokument Svatého Stolce (Instrukce o omylech teologie osvobození, Nový život 1984, str. 180).

V naší vlasti už začal pozvolný ale nezadržitelný návrat k Bohu a náboženství, zvláště u mladých. Všimněme si tohoto znamení doby. Buďme hodni svých bratří a sester ve vlasti. Dědictví svatého Cyrila a Metoděje je stále živé. Važme si ho nejen jako daru z minulosti, nýbrž i jako závazku pro budoucnost. Abychom byli a zůstali sami sebou: Čechy, křesťany, a tím i plnoprávními Evropany. Svatý Cyrile a Metoději, orodujte za nás!

Do jubilejního roku 1985 Vás provází svým požehnáním

Váš

+ Jaroslav Štávrda

titulární biskup litomyšlský

Dáno v Římě 25. prosince 1984.